

Trafikbestämmelser för järnväg

Modul 16

D-skydd

Innehåll

Inledning	5
A Gemensamma regler för system E2, E3, H, M och S	7
1 Planera D-skydd	8
1.1 DISPOSITIONSARBETSPLANEN	8
1.2 D-SKYDDETS HUVUDTILLSYNINGSMAN	9
1.3 D-SKYDDESOMRÅDETS YTTRE GRÄNSPUNKTER	9
1.4 D-SKYDDETS DELOMRÅDEN	9
1.5 SKYDDESÅTGÄRDER	9
2 Anordna D-skydd	10
2.1 SAMTIDIGA TRAFIKVERKSAMHETER	10
2.2 AVSTÄMNING	10
2.3 STARTTILLSTÅND	11
3 Genomföra D-skydd	12
3.1 TRAFIKVERKSAMHET INOM ETT D-SKYDD	12
3.2 HUVUDTILLSYNINGSMANNENS TILLGÄNGLIGHET	12
3.3 BYTE AV HUVUDTILLSYNINGSMAN	12
3.4 HUVUDTILLSYNINGSMANNENS DOKUMENTATION	13
4 Avsluta D-skydd	14
4.1 AVSLUTA D-SKYDD PÅ STÄNGD DRIFTPLATS	14
5 Särfall	15
5.1 A-SKYDD ÖVERFÖRS TILL ETT D-SKYDD	15
5.2 D-SKYDDET AVSLUTAS MED ETT KVARSTÅENDE A-SKYDD	16
B Tillägg för system E2 och E3	17
1.3 D-SKYDDESOMRÅDETS YTTRE GRÄNSPUNKTER	18
1.4 D-SKYDDETS DELOMRÅDEN	18
2.3 STARTTILLSTÅND	19
D Tillägg för system H	21
1 Planera D-skydd	22
1.3 D-SKYDDESOMRÅDETS YTTRE GRÄNSPUNKTER	22
1.4 D-SKYDDETS DELOMRÅDEN	22

E Tillägg för system M	23
1 Planera D-skydd	24
1.3 D-SKYDDSOMRÅDETS YTTRE GRÄNSPUNKTER	24
1.4 D-SKYDDETS DELOMRÅDEN	24
1.6 K16-NYCKEL	24
3 Genomföra D-skydd	25
3.4 HUVUDTILLSYNINGSMANNENS DOKUMENTATION	25
4 Avsluta D-skydd	26
4.2 AVSLUTA NÄR BEVAKNINGSSSTRÄCKANS BÅDA DRIFTPLATSER ÄR STÄNGDA	26
F Tillägg för system S	27
1 Planera D-skydd	28
1.3 D-SKYDDSOMRÅDETS YTTRE GRÄNSPUNKTER	28
1.4 D-SKYDDETS DELOMRÅDEN	28
1.6 K16-NYCKEL	28

Inledning

Ett D-skydd innebär att ett område på huvudspår upplåts för flera skyddsformer och färder och att det inte får förekomma några tåg färder i området.

D-skyddsområdet skyddas med åtgärder som ska förhindra signalbesked som tillåter rörelser in mot området. Tågklararen avspärrar det område som ska skyddas.

När D-skyddet har anordnats tar en huvudtillsyningsman över trafikledningen och ansvarar för kontakterna med tillsyningsmännen för de verksamheter som pågår inom D-skyddsområdet.

Först i modulen kommer de regler som gäller för D-skydd i samtliga trafikerings-system. I slutet av modulen finns tillägg för respektive trafikeringsystem i egna avsnitt.

A Gemensamma regler för system E2, E3, H, M och S

1 Planera D-skydd

Spårentreprenören ska planera D-skyddet i förväg och göra en dispositionsarbetsplan som ska godkännas av infrastrukturförvaltaren.

Ett D-skyddsområde får endast omfatta huvudspår. Ett D-skyddsområde ska vara sammanhängande och rymmas inom en och samma tågklararens övervakningsområde inom samma trafikeringsystem. Det får omfatta både bevakningssträckor och driftplatser eller delar av driftplatser.

1.1 DISPOSITIONSARBETSPLANEN

Dispositionsarbetsplanen ska innehålla uppgifter om

- vilka driftplatser, vilka bevakningssträckor och vilket eller vilka spår på bevakningssträckorna som berörs av D-skyddet
- D-skyddsområdets yttre gränspunkter
- D-skyddets starttid och sluttid
- vilka växlar som ska låsas och i vilket läge
- vid vilka gränspunkter som hindertavlor ska sättas upp.

Dessa uppgifter ska godkännas av infrastrukturförvaltaren. Infrastrukturförvaltaren ska också ge D-skyddet en unik beteckning och meddela denna till den som har begärt D-skyddet samt kontrollera att de driftplatser som ingår i D-skyddsområdet inte planeras vara stängda vid den tidpunkt då D-skyddet ska anordnas.

Dispositionsarbetsplanen ska även innehålla de uppgifter som finns om

- skyddsåtgärder för att förhindra felaktig omläggning av en växel eller oavsiktligt signalbesked
- ny, flyttad eller slopad huvudsignal eller signalpunktstavla
- vilka signaler eller tavlor inom D-skyddsområdet som inte får passeras utan tågklararens medgivande
- gränspunkter för delområden om sådana ska anordnas inom D-skyddet
- åtgärder vid vägskyddsanläggningar
- eventuella begränsningar för fordonsrörelser
- instruktioner för säkerhetssamtal mellan huvudtillsyningsmannen och trafikverksamheternas tillsyningsmän
- eventuell kontakttågklarare.

Om D-skyddsområdet gränsar till sidospår ska dispositionsarbetsplanen i förekommande fall även innehålla uppgifter om hur fordonsrörelser mellan D-skyddsområdet och berörda sidospår ska hanteras.

1.2 D-SKYDDETS HUVUDTILLSYNINGSMAN

Spårentreprenören ska utse en huvudtillsyningsman som ansvarar för trafik-säkerheten och samordnar trafikverksamheterna inom D-skyddsområdet.

Huvudtillsyningsmannen ansvarar också för kontakten med tågklararen och med tillsyningsmännen för de trafikverksamheter som pågår eller ska starta inom D-skyddet.

Huvudtillsyningsmannen ska ha god kännedom om D-skyddsområdets spår-ranläggningar och tillräcklig geografisk kännedom för att kunna avgöra att D-skyddsområdet och dess delområden stämmer överens med uppgifterna i dispositionsarbetsplanen.

1.3 D-SKYDDSOMRÅDETS YTTRE GRÄNSPUNKTER

D-skyddsområdets yttre gränspunkter ska vara entydigt definierade. Det ska klart framgå av dispositionsarbetsplanen vilket spår som berörs på linjen och vilka spår som berörs på en driftplats.

En yttre gränspunkt får endast förekomma på en bevakad eller stängd drift-plats. Om en driftplats är stängd när D-skyddet anordnas får ingen del av driftplatsen ingå i D-skyddet, men en infartssignal på den stängda driftplat-sen får utgöra yttre gränspunkt för D-skyddet.

1.4 D-SKYDDETS DELOMRÅDEN

Om det underlättar den trafiksäkerhetsmässiga samordningen får D-skydds-området delas in i delområden. I de fall delområden anordnas får varje trafikverksamhet omfatta ett eller flera delområden.

1.5 SKYDDESÅTGÄRDER

D-skyddet innebär att D-skyddsområdet är avspärrat. Avspärrningen ska förhindra fordonsrörelser in mot D-skyddsområdet.

Om D-skyddets yttre gränspunkter finns inne på en driftplats ska växlingsrö-relser hindras från att lämna D-skyddsområdet genom att huvudtillsynings-mannen ser till att de växlar som anges i dispositionsarbetsplanen läses i avisande läge.

Om växling ska ske inom D-skyddet och en yttre gränspunkt utgörs av en signal som inte reglerar rörelser ut från D-skyddet, ansvarar huvudtillsy-ningsmannen för att hindertavlor sätts ut i spåret som skydd mot rörelser ut från D-skyddet.

2 Anordna D-skydd

Innan D-skyddet anordnas ska huvudtillsyningsmannen och tågklareraren kontrollera att de har samstämmiga uppgifter i sina dispositionsarbetsplaner.

2.1 SAMTIDIGA TRAFIKVERKSAMHETER

Om ett A-skydd pågår inom det avsedda D-skyddsområdet får A-skyddet överföras till D-skyddet enligt reglerna under rubriken *5.1 A-skydd överförs till ett D-skydd*. Inga andra trafikverksamheter får förekomma när D-skyddet anordnas.

2.2 AVSTÄMNING

Huvudtillsyningsmannen ska kontakta tågklareraren för en avstämning av dispositionsarbetsplanen strax innan D-skyddet beräknas starta.

Gränspunkterna får inte ändras. En ny planering måste då göras. Övriga uppgifter som har godkänts av infrastrukturförvaltaren får ändras efter överenskommelse.

Huvudtillsyningsmannen

- kontaktar tågklareraren och meddelar sin funktion, sitt namn och sitt telefonnummer.

Tågklareraren

- repeterar och antecknar huvudtillsyningsmannens namn och telefonnummer.

Huvudtillsyningsmannen

- uppger
  - D-skyddets beteckning
  - berörda driftplatser, bevakningssträckor och spår
  - D-skyddsområdets yttre gränspunkter
  - D-skyddets starttid och sluttid.
  - vilka växlar som ska låsas och i vilket läge.

Tågklareraren

- kontrollerar att huvudtillsyningsmannens uppgifter stämmer överens med tågklarerarens uppgifter
- påtalar eventuella avvikelser och kommer överens med huvudtillsyningsmannen om vad som ska gälla
- undersöker om D-skyddsområdet kan upplätas för D-skyddet.

2.3 STARTILLSTÅND

Omedelbart innan D-skyddet startar ska huvudtillsyningsmannen begära starttillstånd från tågklareraren.

Innan tågklareraren får ge D-skyddet starttillstånd ska spårområdet avspärras.

Inga andra trafikverksamheter får då pågå inom D-skyddsområdet om inte ett A-skydd ska överföras till D-skyddet. Se reglerna under rubriken 5.1 *A-skydd överförs till ett D-skydd.*

Huvudtillsyningsmannen

- kontaktar tågklareraren och begär starttillstånd för D-skyddet

Tågklareraren

- stämmer av och kontrollerar att det område som ska avspärras är fritt från övriga trafikverksamheter
- avspärrar ett område som innefattar D-skyddsområdet
- er starttillstånd
D-skydd xx får starta
- dokumenterar starttillståndet

xx är D-skyddets beteckning.

Huvudtillsyningsmannen

- repeterar och dokumenterar starttillståndet
- ansvarar för att hindertavlor sätts upp vid de gränspunkter som anges i dispositionsarbetsplanen
- ansvarar för att angivna växlar låses enligt dispositionsarbetsplanen.

3 Genomföra D-skydd

D-skyddet startar när huvudtillsyningsmannen får starttillstånd av tågklareraren.

Avspärningen och de skyddsåtgärder som anges i dispositionsarbetsplanen ska upprätthållas utan avbrott tills D-skyddet avslutas.

3.1 TRAFIKVERKSAMHET INOM ETT D-SKYDD

Huvudtillsyningsmannen beslutar vilka trafikverksamheter som får förekomma inom D-skyddet. Beslutet föregås av planering enligt reglerna för respektive trafikverksamhet, där huvudtillsyningsmannen tar tågklarerarens roll.

Om två trafikverksamheter riskerar att komma i konflikt med arandra ska huvudtillsyningsmannen begära att tillsyningsmännen genomför samråd.

3.2 HUVUDTILLSYNINGSMANNENS TILLGÄNGLIGHET

När trafikverksamheter pågår inom D-skyddsområdet ska huvudtillsyningsmannen vara anträffbar.

3.3 BYTE AV HUVUDTILLSYNINGSMAN

Vid byte av huvudtillsyningsman ska den frånträdande och den tillträdande huvudtillsyningsmannen gemensamt gå igenom alla pågående och planerade trafikverksamheter. Den tillträdande huvudtillsyningsmannen övertar den frånträdandes dokumentation och antecknar tidpunkten för avlösningen.

Den tillträdande huvudtillsyningsmannen ska informera tågklareraren om bytet.

Huvudtillsyningsmannen

- kontaktar vid sitt tillträde tågklareraren, uppger D-skyddets beteckning och meddelar att avlösning har skett
- uppger sin funktion, sitt namn och sitt telefonnummer

Tågklareraren

- repeterar och antecknar den tillträdande huvudtillsyningsmannens namn och telefonnummer.

3.4 HUVUDTILLSYNINGSMANNENS DOKUMENTATION

Huvudtillsyningsmannen ska för varje trafikverksamhet inom D-skyddsområdet dokumentera

- tillsyningsmannens namn och telefonnummer
- trafikverksamhetens beteckning och gränspunkter
- trafikverksamhetens starttid och sluttid
- att starttillstånd har getts och vid vilken tidpunkt detta skedde
- vilka trafikverksamheter som har haft samråd med varandra
- att varje meddelande från huvudtillsyningsmannen om ändringar i dispositionsarbetsplanen har bekräftats av den berörda tillsyningsmannen och vid vilka tidpunkter detta har skett
- att avslutsanmälan har tagits emot och vid vilken tidpunkt detta skedde.

Huvudtillsyningsmannen ska också dokumentera eventuella uppgifter från tillsyningsmän om förändringar i spåranläggningar som innebär avvikelser från linjeboken eller som föranleder ordergivning.

4 Avsluta D-skydd

D-skyddet avslutas genom att huvudtillsyningsmannen gör en avslutsanmälan till tågklareraren.

När D-skyddet avslutas ska banan återlämnas i farbart skick.

Om banan under tiden för D-skyddet har påverkats så att den avviker från linjeboken ska huvudtillsyningsmannen meddela tågklareraren detta. Det gäller inte om infrastrukturförvaltaren redan vid arbetets planering har föreskrivit förändringar när banan åter tas i bruk.

Om brister kvarstår får D-skyddet inte avslutas, utan huvudtillsyningsmannen ska kontakta infrastrukturförvaltaren för att få besked om vilka åtgärder som ska utföras.

Huvudtillsyningsmannen

- ansvarar för att
  - samtliga trafikverksamheter inom D-skyddet har avslutats
  - samtliga hindertavlor har tagits bort
  - låsta växlar har återställts
- kontaktar tågklareraren och meddelar
  - eventuella avvikelser från linjeboken
  - om det finns fordon uppställda inom D-skyddsområdet
- gör avslutsanmälan:
D-skydd xx har avslutats klockan..

Tågklareraren

- repeterar huvudtillsyningsmannens avslutsanmälan
- häver avspärrningen
- dokumenterar vid vilken tidpunkt D-skyddet har avslutats.

Huvudtillsyningsmannen

- dokumenterar vid vilken tidpunkt D-skyddet har avslutats.

4.1 AVSLUTA D-SKYDD PÅ STÄNGD DRIFTPLATS

Om D-skyddet omfattar en driftplats som har stängts under ett pågående D-skydd görs avslutsanmälan när driftplatsen åter är bevakad. Om så har planerats får huvudtillsyningsmannen dock göra avslutsanmälan till en kontakt-tågklarerare som är angiven i dispositionsarbetsplanen.

5 Särfall

5.1 A-SKYDD ÖVERFÖRS TILL ETT D-SKYDD

I vissa fall kan ett A-skydd inom det planerade dispositionsområdet inte avslutas innan D-skyddet anordnas. Det kan till exempel inträffa när skyddet har anordnats på grund av att spåret har skadats.

Infrastrukturförvaltaren och spårentreprenören ska gemensamt besluta att ett A-skydd får överföras till ett D-skydd.

Tågklareraren överlämnar A-skyddet till huvudtillsyningsmannen i samband med att huvudtillsyningsmannen begär starttillstånd för D-skyddet enligt de ordinarie reglerna.

Tågklareraren

- meddelar huvudtillsyningsmannen att det inom det planerade D-skyddsområdet finns ett A-skydd som ska överföras till D-skyddet
- uppger A-skyddets beteckning, tillsyningsmannens namn och telefonnummer samt A-skyddets gränspunkter.

Huvudtillsyningsmannen

- repeterar uppgifterna om A-skyddet.

D-skyddet ges sedan starttillstånd enligt de ordinarie reglerna, varefter huvudtillsyningsmannen kontaktar A-skyddets tillsyningsman för att överta A-skyddet

Huvudtillsyningsmannen

- kontaktar A-skyddets tillsyningsman och genomför planeringssamtal enligt reglerna för direktplanering av A-skydd
- ger A-skyddet starttillstånd
- meddelar tågklareraren när så har skett.

Tågklareraren

- dokumenterar A-skyddet som avslutat.

Det överförda A-skyddet följer i övrigt de ordinarie reglerna för A-skydd.

5.2 D-SKYDDET AVSLUTAS MED ETT KVARSTÅENDE A-SKYDD

I vissa fall måste ett A-skydd överföras från huvudtillsyningsmannen till tågklareraren innan D-skyddet kan avslutas. Det kan till exempel vara nödvändigt om en skada har uppstått på spåret.

Infrastrukturförvaltaren och spårentreprenören ska gemensamt besluta om ett D-skydd får avslutas först sedan ett A-skydd har överförts till tågklareraren.

Huvudtillsyningsmannen överlämnar A-skyddet till tågklareraren i samband med att huvudtillsyningsmannen anmäler D-skyddet avslutat enligt de ordinarie reglerna.

Huvudtillsyningsmannen

- kontaktar tågklareraren och meddelar att det inom D-skyddsområdet finns ett A-skydd som ska överföras till tågklareraren
- uppger A-skyddets beteckning samt tillsyningsmannens namn och telefonnummer.

Tågklareraren

- kontaktar A-skyddets tillsyningsman och genomför planeringssamtal enligt reglerna för direktplanering av A-skydd
- ger A-skyddet starttillstånd och meddelar huvudtillsyningsmannen när så har skett.

Huvudtillsyningsmannen

- dokumenterar A-skyddet som avslutat

Därefter avslutas D-skyddet enligt de ordinarie reglerna för D-skydd.

B Tillägg för system E2 och E3

1 Planera D-skydd

1.3 D-SKYDDSSOMRÅDETS YTTRE GRÄNSPUNKTER

I system E2 och E3 ska D-skyddsområdets yttre gränspunkter utgöras av en stoppbock eller signalpunkt på en driftplats, eller av en dvärgsignal i system E2.

1.4 D-SKYDDETS DELOMRÅDEN

Delområdenas gränspunkter ska i system E2 och E3 utgöras av en signalpunkt eller en delområdestavla, eller av en dvärgsignal i system E2.

2 Anordna D-skydd

2.3 STARTTILLSTÅND

Innan tågklareraren lämnar starttillstånd till D-skyddet, ska hen även lokalreservera de spår som finns inom D-skyddsområdet

4 Avsluta D-skydd

I samband med att huvudtillsyningsmannen avslutar D-skyddet, ska tågklareraren även återta lokalreserveringen för de spår som finns inom D-skyddsområdet.

D Tillägg för system H

1 Planera D-skydd

1.3 D-SKYDDSSOMRÅDETS YTTRE GRÄNSPUNKTER

I system H ska D-skyddsområdets yttre gränspunkter utgöras av en dvärgsignal, stopplykta, stoppbock eller huvudsignal på en driftplats.

1.4 D-SKYDDETS DELOMRÅDEN

I system H ska delområdenas gränspunkter utgöras av en huvudsignal, värgsignal, stopplykta eller delområdestavla. På en linjeplats som saknar signaler får även hinderfrihetspunkten i en angiven växel användas som gräns för ett delområde.

E Tillägg för system M

1 Planera D-skydd

En driftplats kan vara obevakad i system M. En obevakad driftplats ingår i bevakningssträckan.

Ett D-skyddsområde i system M får som mest omfatta en bevakningssträcka och en intilliggande driftplats.

1.3 D-SKYDDSSOMRÅDETS YTTRE GRÄNSPUNKTER

I system M ska D-skyddsområdets yttre gränspunkter utgöras av en dvärgsignal, stopplykta, stoppbock eller huvudsignal på en driftplats.

1.4 D-SKYDDETS DELOMRÅDEN

I system M ska delområdenas gränspunkter utgöras av en huvudsignal, dvärgsignal, eller stopplykta eller delområdestavla. På en linjeplats som saknar signaler får även hinderfrihetspunkten i en angiven växel användas som gränspunkt för ett delområde.

1.6 K16-NYCKEL

Om en K16-nyckel behöver hämtas ut ska detta göras av huvudtillsyningsmannen eller på uppdrag av hen. K16-nyckeln får inte användas innan huvudtillsyningsmannen har fått starttillstånd för D-skyddet. K16-nyckeln ska återlämnas snarast och senast inom ett dygn efter att den inte längre behövs. Om en K16-nyckel inte har återlämnats när D-skyddet avslutas ska huvudtillsyningsmannen anmäla att K16-nyckeln inte längre används. Infrastrukturförvaltaren får i sina säkerhetsbestämmelser föreskriva att K16-nyckeln i särskilt angivna fall får återlämnas senare än efter ett dygn.

3 Genomföra D-skydd

3.4 HUVUDTILLSYNINGSMANNENS DOKUMENTATION

I system M ska huvudtillsyningsmannen dessutom dokumentera vilka K16-nycklar som har hämtats ut och vilka som innehar dem.

4 Avsluta D-skydd

Om K16-nycklar har hämtats ut ska huvudtillsyningsmannen innan hen anmäler att D-skyddet är avslutat, anmäla till tågklareraren att de K16-nycklar som inte har återlämnats inte används med orden: *K16 är i förvar*.

Efter att D-skyddet har avslutats ska huvudtillsyningsmannen se till att eventuella K16-nycklar lämnas tillbaka.

4.2 AVSLUTA NÄR BEVAKNINGSSTRÄCKANS BÅDA DRIFTPLATSER ÄR STÄNGDA

Om D-skyddet finns på linjen och bevakningssträckans båda driftplatser har stängts under pågående arbete görs en avslutsanmälan när en av driftplatserna åter är bevakad. När stängts under pågående arbete görs en avslutsanmälan när en av driftplatserna åter är bevakad.

Om så har planerats får huvudtillsyningsmannen dock göra avslutsanmälan till en kontakttågklarerare som är angiven i dispositionsarbetsplanen.

F Tillägg för system S

1 Planera D-skydd

I system S finns det inga driftplatser. Varje bana i system S utgör en bevakningssträcka.

I system S finns det linjeplatser som saknar genomgående huvudspår.

Gränsen från huvudspår mot sidospår markeras med en huvudsignaltavla och gränsen från sidospår mot huvudspår markeras med tavla ”gräns för växling”.

1.3 D-SKYDD SOMRÅDETS YTTRE GRÄNSPUNKTER

I system S ska D-skyddsområdets yttre gränspunkter utgöras av banans ändpunkt, en huvudsignaltavla vid en linjeplats eller en huvudsignal eller huvudsignaltavla vid en driftplats som utgör gräns för system S

1.4 D-SKYDDETS DELOMRÅDEN

I system S ska delområdenas gränspunkter utgöras av en huvudsignaltavla, hinderfrihetspunkten i en angiven växel vid en linjeplats eller av en delområdestavla.

1.6 K16-NYCKEL

Om en K16-nyckel behöver hämtas ut ska detta göras av huvudtillsyningsmannen eller på uppdrag av hen. K16-nyckeln får inte användas innan huvudtillsyningsmannen har fått starttillstånd för D-skyddet. K16-nyckeln ska återlämnas snarast och senast inom ett dygn efter att den inte längre behövs. Om en K16-nyckel inte har återlämnats när D-skyddet avslutas ska huvudtillsyningsmannen anmäla att K16-nyckeln inte längre används. Infrastrukturförvaltaren får i sina säkerhetsbestämmelser föreskriva att K16-nyckeln i särskilt angivna fall får återlämnas senare än efter ett dygn.

Trafikverket, Box 810, 781 28 Borlänge.
Besöksadress: Röda vägen 1
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00
trafikverket.se